

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

УДК 373.3.016:7:78:159.932

**FORMATION OF THE ARTISTIC IDEA OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS
WHEN PERFORMING MUSIC AND RHYTHM EXERCISES IN THE LESSONS
OF THE INTEGRATED COURSE «ART»**

**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ЗАДУМУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ПРИ ВИКОНАННІ МУЗИЧНО-РИТМІЧНИХ ВПРАВ НА УРОКАХ
ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»**

Анатолій Роздимаха

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: anatoly.rozdymakha@gmail.com
ORCID 0000-0003-2399-5429
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Anatoly Rozdymakha

Ph. Din Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: anatoly.rozdymakha@gmail.com
ORCID 0000-0003-2399-5429
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

ABSTRACT

The article provides a theoretical generalization and a scientific solution to the problem of using musical and rhythmic exercises in the formation of the artistic ideas of elementary school students. The main goal of the Ukrainian education system is to create conditions for the development and self-realization of every individual who is able to learn throughout life, to create and develop the values of civil society.

The relevance of the study is determined by the fact that, despite a significant number of theoretical and empirical studies that have been conducted in the field of music education, the problem of forming the artistic idea of elementary school students in the process of performing musical and rhythmic exercises is not sufficiently developed. The structure of the artistic conception of elementary school students in the process of performing musical and rhythmic exercises consists of: tonal feeling (the ability to emotionally distinguish tonal functions of the sounds of a melody, to feel its emotional expressiveness); pitch hearing (sensitivity to accuracy, "purity" of intonation), musical and rhythmic sense (ability to actively, in particular motorically, experience music).

A diagnostic study of the state of formation of the artistic idea of elementary school students in the process of performing musical and rhythmic exercises was carried out. Criteria and indicators have been determined, namely: the degree of development of chordal sense, the degree of development of pitch hearing, the degree of development of musical and rhythmic sense. A model of the formation of the artistic idea of students of primary education has been developed, which is built in the form of pedagogical conditions: the goal, tasks, principles of artistic and aesthetic education of primary school students, pedagogical conditions, a set of techniques and methods, evaluation criteria and its levels.

Key words: *artistic idea, elementary school students, musical and rhythmic exercises, pedagogical conditions.*

Актуальність теми. В національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті підкреслюється, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, здатної навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства.

Проблема формування художнього задуму учнів початкової школи в процесі виконання музично-ритмічних вправ постає предметом особливого зацікавлення науковців, педагогів, від професійної діяльності і культури яких залежить успішність реалізації освітніх завдань, про що йдеться в основних законодавчих документах: Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття.) (2018 р.), Законах України «Про освіту» (2021 р.), «Про позашкільну освіту» (2020 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), Концепції «Розвитку освіти України на період 2015 – 2025 роки (2014 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням розвитку й прояву художнього задуму в музично-ритмічній діяльності дітей молодшого шкільного віку займалися українські вчені дослідження яких доводить, що задум складається далеко не відразу. Перші їх музичні доробки – це дії з музичними рухами, що не переслідують мети створення ритмічної канви. Можна сказати, задум виник пізніше, при сприйнятті готового ритмічного доробку.

Як правило, такий задум-тема рідко передує виконавчим (операційно-технічним) діям, він з'являється в процесі музично-ритмічних рухів, часто слідом за асоціативним образом, як бажання повторити його. Первісний задум бідний за змістом, невиразний. У кращому випадку учень представляє предмет, але не образ, тому що в нього немає музичного досвіду, а виходить, і художніх уявлень.

Пізніше відбувається істотна зміна відповідності між музично-ритмічним рухом і задумом музичного доробка і його втіленням у кінцевий результат. До початку створення музичної комбінації діти у загальних рисах знають ритмічний малюнок. В процесі діяльності задум доповнюється, де в чому змінюється, але до закінчення роботи і навіть у розповіді по закінченому ритмічному малюнку, в основному залишається незмінним. Задум досить стислий і більше нагадує назву, ніж розгорнутий виклад змісту майбутнього ритмічного малюнка чи плану роботи над ним. Які-небудь вказівки на відношення автора до події в цілому і до окремих його учасників у задумі відсутні. Усе це дитина вигадує, поки імпровізує, але ще яскравіше, ще докладніше розповідає, коли ритмічний доробок вже закінчений. Значна перебудова в здібності дітей складати задум відбувається в подальшій музичній діяльності. Це пов'язано з розвитком мови, уяви, довільності всіх психічних процесів, розвитком соціальних мотивів, усвідомленням себе.

Теоретичні та методологічні аспекти формування художнього задуму учнів початкової школи в процесі виконання музично-ритмічних вправ розглянуто в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, у яких виокремлено такі напрями розв'язання окресленого питання:

– формування художнього задуму учнів початкових класів (О. Алексійчук, О. Антонова, Е. Вільчаковський, Т. Вільчанська, Н. Гречаник, В. Жаланова, В. Жуков, Л. Масол, О. Стріхар, Л. Толочко, Т. Турчин);

– розвиток в учнів початкової школи музично-ритмічної культури (Т. Адамович, Н. Ашихміна, Г. Дідич, Л. Заря, М. Лук'янчук, Д. Маковський, О. Мкртічян, О. Олійник, І. Рожко, Г. Руда, J. Frazee, E. Pickard, M. Runco).

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті наукового апарату дослідження проблеми формування художнього задуму учнів початкової школи при виконання музично-ритмічних вправ на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одна з найважливіших задач в області сучасної освіти – художньо-естетичне виховання учнів початкової школи. Це складний і дуже тривалий процес: діти отримують перші художні враження, прилучаються до мистецтва, оволодівають різноманітними видами художньої діяльності. Якісно вищою сходиною будь-якої діяльності є творчість. Тому сучасне виховання спрямоване на формування творчої особистості, розвиток її задатків, якостей та створення відповідних умов для прояву творчих здібностей кожної людини.

Велике значення має розвиток дитячої творчості, яка включає художньо-естетичне сприйняття, націлене на творче відображення своїх вражень у музично-ритмічній діяльності; формування здатності задумувати, уявляти майбутній твір та втілювати задумане художніми засобами. При цьому дослідники (Полякова, 2017; О. Маковський, 2021; В. Орехова, 2020), які розглядали різні аспекти творчої художньої діяльності дітей, підкреслюють базові компоненти ритміки як тілесної візуалізації метроритму (евритміки), сольфеджіо та імпровізації, при чому музично-ритмічний задум є завжди конкретно-чуттєвим уявленням: він складається, розвивається і здійснюється тільки в образах.

Стосовно до зрілої художньої діяльності виявлено зразкову модель творчого акту, у результаті якого створюється музично-ритмічний художній образ. Особистість до створення музично-ритмічних зразків мистецтва спонукає система мотивів. Мотиви можуть бути матеріального й соціального порядку. Однак головний, домінуючий мотив художньої діяльності – прагнення дитини виразити своє враження, відношення до явища або події, що його вразило. При цьому він може зазнавати почуття найрізноманітні за якістю й рівнем: подив, замилювання, захват, біль, обурення і т.п. Особистість не просто хоче виразити ці почуття, але викликати відповідні почуття й думки в слухача (Руда, 2018; Leonhard, 2020).

Чим талановитіше художник, тим масштабніше і глибше його особистість, яскравіше індивідуальність, тим більш насущні проблеми й теми він піднімає, тим більш влучні виразні й своєрідні засоби, способи їх втілення знаходить.

Спонукуваний тими чи іншими мотивами, дитина ставить перед собою конкретну мету: написати музичний твір. Поставивши відповідну мету, художник організує свою діяльність, спрямовану на її досягнення. Частина дій, що реалізують діяльність, носять орієнтовний характер. До них відносяться сприйняття, замислення образу, контрольовано-оцінні дії. Орієнтовні дії спрямовані на аналіз ситуації, на пошук шляху розв'язання задачі. Суттєва частина діяльності реалізується безпосередньо виконавськими, музично-творчими діями. За їх допомогою втілюється задум музично-ритмічної імпровізації.

Як правило, процесу творчості передує тривалий період накопичення вражень про навколишній світ. Це період сприйняття, спостереження, аналізу явищ, подій, усвідомлення власного відношення до них. Художник, як і будь-яка людина, здобуває інформацію про навколишнє з різних джерел. Вивчаючи життя, він не залишається безстороннім спостерігачем. Чим багатша, глибша особистість художника, тим більше не байдужий він до того, що бачить і знає. Художник може випробувати різні по характеру (позитивні й негативні), глибині, ступеню усвідомленості почуття. Таке інтелектуально-емоційне сприйняття світу народжує потребу виразити своє відношення. На відміну від інших людей, художник виражає себе засобами того чи іншого мистецтва у художніх образах. Особистісне відношення художника до світу – неодмінна умова створення творів музичного мистецтва.

Бажання передати думку, ідею й почуття вимагає конкретного втілення в художньому образі. Художній образ – це завжди сплав об'єктивних сторін художника, неповторності його внутрішнього світу. Отже, навколишній світ і діяльність людини народжують емоційно-інтелектуальний досвід художника, що і служить джерелом ідей художніх задумів.

В контексті формування основ музично-ритмічної культури, ми виділили чотири етапи творчої діяльності. Перший етап – поява задуму, коли художник ще сам не знає, що з цього вийде. Поштовхом для появи конкретного задуму може бути випадковий момент, емоційне потрясіння, прочитана книга, зустріч, що вразила уяву та ін. В кінцевому рахунку поява задуму обумовлена суспільною діяльністю, практикою і світоглядом.

Другий етап – «виношування задуму», у процесі якого йдуть подальша розробка змісту, пошук художньої форми. Цей період може бути і тривалим, і дуже коротким. Художник прагне придбати додаткову інформацію з різних джерел. Досить часто на цьому етапі роботи для фіксації задуму він використовує власні виконавські дії: ритмічні замальовки, ескізи, плани, програми. Іноді задум ніде не фіксується, а існує тільки у розумі як фрагмент особистої свідомості. Всі думки й почуття художника підлеглі визначеній меті, і в підсумку це викликає в нього яскраве бачення образу.

В процесі художньої творчості активізується особистість художника в цілому. Психологи відмічають включення в уяву всього досвіду суб'єкта: перцептивного, абстрактно-логічного, емоційно-чуттєвого. Завдяки сприйняттю можливе придбання інформації, завдяки пам'яті – її збереження, нагромадження. У потрібний момент ця інформація актуалізується. Без мислення неможливі аналіз, добір інформації, цілеспрямоване оперування уявленнями, а без уяви взагалі неможлива творчість (Стріхар, 2016).

Третій етап творчої діяльності – виконання, реалізація задуму. Суть його – у переведенні уявлення в конкретний образ. Процес цей не можна назвати тільки репродуктивним. У цей час продовжується активна робота уяви, уявлення уточнюється, доповнюється, збагачується, деталізується. Процес втілення, аналіз і оцінка одержуваного образу впливають на зміст задуму. Він може сильно змінюватися, коректуватися.

Процес реалізації задуму може бути тривалим. Але іноді, під впливом зовнішньої ситуації і найсильнішої емоційної реакції художника чи його особливого інтересу до теми, різко скорочується процес виконавства. На

тривалість втілення образу можуть впливати й особистісні особливості, темперамент художника.

Психологи визначають взаємозв'язок уяви й почуттів, котрий особливо яскраво виявляється у творчій діяльності. Процес творчості супроводжують різні по силі почуття. Від легких до глибоких, сильних переживань і навіть афектів. Саме на цьому етапі творчості художника нерідко виникає задум, пов'язаний з майбутнім твором. Стан, при якому загострюються почуття, прояснюються думки, коли пишеться легко, як би саме собою. Саме в ці хвилини особливого розжарення почуттів людина робить несподівані моментальні відкриття, інтуїтивно вирішує творчу задачу. Як правило, художник не може пояснити, як відбулося «прозріння». Це явище називається інтуїцією. Інтуїтивне рішення можливе тільки в структурі цілеспрямованого пошуку шляхів розв'язання задачі, нерідко тривалого й болісного. Воно проявляється в системі логічних міркувань, але в умовах суб'єктивно чи об'єктивно неповної інформації. Ця пізнавальна здатність, коли уява миттєво відбирає єдино вірний варіант рішення. Припускається, що в умовах особливої напруженості, зосередженості думок, почуттів на розв'язанні задачі зненацька актуалізується матеріал із сфери неусвідомленого досвіду. Знання нерідко накладає заборону на нестандартне рішення, вірніше, стає на шляху до нестандартного рішення. Однак інтуїція, як правило, допомагає тільки при умові попереднього завзятого жагучого пошуку людиною відповіді на розв'язуване питання чи при сильному розжаренні почуттів (Толочко, 2019).

Особливе значення в процесі творчої діяльності мають емоції й почуття художника. Вони породжуються не тільки змістом образу, але і задоволенням чи незадоволенням художника формою його втілення. Емоції успіху народжують почуття любові до діяльності, до самого процесу творчості, радості від конкретної можливості реалізувати себе.

Останній етап – остаточна оцінка отриманого результату і його доробка, якщо в цьому є необхідність. Художник, одержавши результат і не будучи задоволений, а може бути, під впливом сильного захоплення, прагне переробити образ. Нерідко пристрасті до теми, образу знаходить висвітлення в кількаразовому варіативному копіюванні первісного образу самим художником. Такий зміст зрілої творчої музичної діяльності (Маршалюк, 2023).

Художнє освоєння музично-ритмічної діяльності дитиною означає оволодіння основними її структурними компонентами: мотивами, розумінням цілей, діями й операціями. Щоб зрозуміти специфіку творчого процесу в дітей, педагоги-дослідники порівняли його з творчістю дорослих. Безсумнівно, і в дитини основою для виникнення творчих задумів є навколишній світ, враження учнів початкової школи про природу, рукотворні предмети, людей тощо. Майже всі дослідники дитячої творчості підкреслюють його реалістичну основу.

Емоційно-інтелектуальний досвід дітей, що складається в процесі спілкування зі світом, відбивається в специфічних видах діяльності: грі, музичній діяльності, імпровізації та ін. Знання й інтереси дитини, її потреби у відношенні до навколишнього світу формується раніше, ніж моделюючи типи діяльності. Знакова функція, що формується у грі, (в основі якої заміщення одних предметів іншими) допомагає дитині зрозуміти, а потім і використовувати свої музичні доробки як замісники предметів і явищ навколишнього. Потреба

розповісти про пережите за допомогою музичної мови, зрозумілої для навколишніх, з'являється в дитини пізніше. Ця обставина впливає на специфіку протікання всіх етапів творчого процесу.

Тому й уява в учнів початкової школи бідніше в порівнянні з уявою дорослих. Як пізнавальна здатність, вона приходить на допомогу тоді, коли однозначну відповідь на питання знайти важко. Дитячу уяву відрізняють яскраве бачення образу, здатність до швидкого «входження» в образ. Це характерно майже для всіх дітей. Чим молодша дитина, тим більше вона вірить у створювані образи.

Дитяче сприйняття відрізняється свіжістю, неупередженістю саме тому, що досвід малий, а інтерес до світу великий. Не випадково музично-ритмічна уява відноситься до одного з основних новоутворень молодших школярів.

Зовні найбільш яскраво визначений етап одночасного розвитку й виконання художнього задуму. Дитина супроводжує виконання музично-ритмічної вправи мовою, а іноді «доповнює його рухами і діями». Чим більше дитина зацікавлена образом, тим яскравіше це виявляється в його мові й ігрових засобах втілення образу. У діяльності дитини є й етап завершення роботи, однак він, як правило, не зв'язаний з доробкою образу.

Таким чином, у діяльності учнів початкової школи представлені всі перераховані вище етапи, але вони скорочені за часом, а замислення й реалізація художнього музичного задуму поєднані. Необхідно відмітити, що в розвитку музично-ритмічної творчості не надається відповідного значення попередньому формуванню задуму. А це дуже важливо, тому що у великій мірі отримуваний продукт буде залежати від того, як саме сформований художній задум. Вміння попередньо замислювати образ формується під впливом дорослих. Тому дуже важливо організовувати цілеспрямоване навчання, так як в природному розвитку музично-ритмічного задуму такий етап може не виявлятися в діяльності дітей.

Проблема формування художнього задуму при виконанні музично-ритмічних вправ займає визначне місце в естетичному вихованні і у сучасній педагогіці й психології в цілому.

Так, О. Алексейчук порівнює задум із зерном. Автор вважає, що в ньому так само, як і в зерні, закладена загальна характеристика того злаку, що може з нього вирости, того, у якій послідовності, у які терміни і якої форми повинні з'явитися листя, стебло, колосся, і, головне, які умови необхідні для того, щоб зерна вирости повноцінними. У задумі музично-ритмічної імпровізації теж закладені і її загальна ідея, і план роботи над нею, і, нарешті, хоча і не до кінця ясне, але цілісне уявлення про те, як буде виглядати кінцевий результат роботи. В процесі роботи музично-ритмічний задум, як правило, конкретизується, доповнюється, збагачується, а нерідко і змінюється. При всій розмаїтості й специфіки різних видів діяльності людей задум завжди випереджає, передбачає і дії людини, і результати її діяльності. Тому розвиток здатності будувати задум пов'язано не тільки з розвитком художньої діяльності, але і з розвитком уяви (Алексійчук, 2019).

Характеризуючи особливості уяви в молодшому шкільному віці, вітчизняні психологи й педагоги вказують на його швидку збудливість і загасання, про що, зокрема, свідчать нестійкість дитячих задумів чи повна їх відсутність. Легкість і своєрідність комбінацій, що виникають у дітей цього віку, не свідчать про багатство дитячої уяви, а вказують лише на її слабкість (Жуков, 2020).

Практична продуктивна діяльність, що грає велику роль у розвитку уяви, не тільки дозволяє виконати образи уяви, перетворити мрію в реальність, але по ходу втілення задуму сприяє його уточненню, поглибленню й збагаченню. Уже створена музична комбінація аналізується і знову може доповнюватися, розвиватися, викликати нові образи, асоціації.

У дитячій музичній діяльності виділяють розвиток таких головних компонентів творчої уяви: здатності створювати задум і здібності будувати образ. У дорослої людини з розвиненою уявою ці здібності злиті й нероздільні: задум народжується у формі образу й у самому собі містить загальний план і засоби, якими він буде реалізований. У дітей вони можуть не збігатися, формуватися в різному темпі і, якоюсь мірою, окремо один від одного. Пояснюється це тим, що в процесі занять з музичного мистецтва творча уява молодших учнів розвивається в основному як здатність загальна, а не спеціальна музична. К. Завалко вважає, що з цієї причини між задумом і образом утворюються розриви. Вони виникають через невідповідність задуму тим музичним засобам, якими він повинний чи може бути реалізований. Тому діти частіше створюють задум узагалі, а не задум музичного твору, образ події, а не образ її втілення в музичну імпровізацію (Завалко, 2020).

Спостереження за самостійною дитячою діяльністю виявляє характерну для дитини захопленість музично-руховими діями. Часто, забуваючи про навколишнє, він розмовляє на самоті, щось наспівує, його настрої і теми роботи змінюються в залежності від переданого змісту і т.п. Ці зовнішні прояви створюють часом враження про багатство, високий ступінь розвитку дитячої уяви. Проте, як свідчить досвід, зародження задуму дитячого доробку складається не попередньо, а, головним чином, в процесі музичної діяльності. Але ж саме готовність представити своє майбутнє музично-ритмічне надбання, створити його задум – найбільш яскравий показник розвиненості уяви.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, теоретичне узагальнення полягає в тому, що комплексне й системне впровадження результатів дослідження, поряд зі значним науковим і методичним доробком вітчизняних учених буде сприяти підвищенню розвитку художнього задуму учнів початкової школи при використанні музично-ритмічних вправ на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». Простеживши за розвитком задуму учнями початкової школи, можна зробити висновок про те, що в цьому віці він характеризується великою розмаїтістю й стійкістю, тобто в більшості дітей цього віку музично-ритмічний доробок будується вже відповідно до задуму. А основним засобом формування й збагачення художнього задуму учнів початкової школи, на наш погляд, є музичне мистецтво. Розбіжність, і навіть протиріччя, процесу формування у дітей задуму, образу й засобів їх реалізації не є недоліком дитячої музичної діяльності, саме навпаки, вони закономірні й необхідні для того, щоб ця діяльність могла стати рушійною силою художньо-естетичного розвитку дитини.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Алексійчук, О. В. (2019). Формування художньо-образного сприймання учнів початкової школи на уроках мистецтва в процесі слухання музики. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. збірник наукових праць. 27. (1), 283–288.

URL : <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/187790>

Жуков, В. П. (2020). *Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до інтегрованого навчання учнів основної школи*. (Дис. д-ра філософії). Харків, Україна: Нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди.

Завалко, К. В. (2020). *Інноваційне музичне навчання та розвиток музичних здібностей учня*: навчально-метод. посібник. К.: ЦНЛ.

Закон України «Про освіту» (у редакції від 01.01.2021). *Законодавство України / Верховна Рада України*: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Концепція «Нова українська школа від 27 жовтня 2016 р. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html>

Маковський, Д. О. (2021). *Методика формування здатності до розуміння музики в учнів початкової школи на уроках мистецтва*. (Дис. канд. пед. наук). Мелітополь, Україна: Мелітопольський держ. пед. універ. ім. Б. Хмельницького

Маршалок, А. І. & Роздимаха, А. І. (2023). Використання музично-ритмічних вправ як засобу художньо-естетичного виховання учнів початкової школи. *Пошуки і знахідки : збірник наукових праць*. С. 39–45.

Орехова, В. В. (2020). *Формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи*. (Дис. канд. пед. наук. Слов'янськ, Україна: ДВНЗ «Донбаський держ. пед. ун-т».

Полякова, А. С. (2017). *Методика формування основ музично-ритмічної культури молодших школярів на уроках музичного мистецтва*. (Дис. канд. пед. наук. Київ, Україна: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова.

Про Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI століття): Постанова Кабінету Міністрів України; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>

Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2020. № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>

Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні. *Проект концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років*. URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/prviddil/1312/1390288033/1414672797/>

Руда, Г. С. (2018). *Розвиток музичних здібностей учнів початкової школи в процесі ігрової діяльності*. (Дис. канд. пед. наук). Київ, Україна: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова.

Стріхар, О. І. (2016). *Теоретико-методичні засади підготовки вчителя до формування творчих здібностей школярів в умовах інтеграції музичного навчання*. (Дис. д-ра пед. наук). Київ, Україна: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова.

Толочко, Л. М. & Толочко, Р. М. (2019). Музично-ритмічна діяльність як засіб оздоровлення на уроках музичного мистецтва в початковій школі. *Загальна педагогіка та історія педагогіки. Інноваційна педагогіка*. 10. Т.3. С. 22–25.

Leonhard, Ch. (2020). *Foundations and Principles of Music Education*. New York : McGraw-Hill, 432 p.

REFERENCES

Aleksijchuk, O. V. (2019). *Formuvannja khudozhnjo-obraznogho spryjmannja uchniv pochatkovoji shkoly na urokakh mystectva v procesi slukhannja muzyky*

[Formation of artistic perception of elementary school students in art lessons while listening to music]. *Pedagoghichna osvity: teorija i praktyka. zbirnyk naukovykh pracj.* 27. (1), 283–288. URL : <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/187790> [in Ukrainian].

Zhukov, V. P. (2020). *Formuvannja ghotovnosti majbutnjogho vchytelja muzychnogho mystectva do integhrovanogho navchannja uchniv osnovnoji shkoly* [Formation of the readiness of the future music teacher for the integrated education of primary school students]. (PhD Dissertation). Kharkiv, Ukraïna: Nac. ped. un-t im. Gh. S. Skovorody. [in Ukrainian].

Zavalko, K. V. (2020). *Innovacijne muzychne navchannja ta rozvytok muzychnykh zdibnostej uchnja.* [Innovative musical education and development of the student's musical abilities:]: navchaljno-metod. posibnyk. K.: CNL. [in Ukrainian].

Zakon Ukraïny «Pro osvitu» (u redakciji vid 01.01.2021) [Law of Ukraine "On Education" (as amended from 01.01.2021)]. *Zakonodavstvo Ukraïny / Verkhovna Rada Ukraïny: ofic. sajт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

Koncepcija «Nova ukraïnsjka shkola vid 27 zhovtnja 2016 r. [Concept "New Ukrainian school from October 27, 2016]. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konzepcziya.html> [in Ukrainian].

Makovs'kyj, D. O. (2021). *Metodyka formuvannja zdatnosti do rozuminnja muzyky v uchniv pochatkovoji shkoly na urokakh mystectva* [The method of formation of the ability to understand music in elementary school students in art lessons]. (PhD Dissertation). Melitopolj, Ukraïna: Melitopoljs'kyj derzh. ped. univer. im. B. Khmeljnyckogho. [in Ukrainian].

Maršaljuk, A. I. & Rozdymakha, A. I. (2023). *Vykorystannja muzychno-rytmichnykh vprav jak zasobu khudozhnjo-estetychnogho vykhovannja uchniv pochatkovoji shkoly* [The use of musical and rhythmic exercises as a means of artistic and aesthetic education of primary school students]. *Poshuky i znakhidky : zbirnyk naukovykh pracj.* S. 39–45. [in Ukrainian].

Orjekhova, V. V. (2020). *Formuvannja transmedijnoji kompetentnosti majbutnikh uchyteliv muzychnogho mystectva pochatkovoji shkoly* [Formation of transmedia competence of future primary school music teachers]. (PhD Dissertation). Slov'jans'k, Ukraïna: DVNZ «Donbas'kyj derzh. ped. un-t». [in Ukrainian].

Poljakova, A. S. (2017). *Metodyka formuvannja osnov muzychno-rytmichnoji kuljтуры molodshykh shkoljariv na urokakh muzychnogho mystectva* [The method of forming the foundations of musical and rhythmic culture of younger schoolchildren in music lessons]. (PhD Dissertation). Kyjiv, Ukraïna: Nac. ped. un-t im. M. P. Draghomanova. [in Ukrainian].

Pro Derzhavnu nacionaljnu prohramu «Osvita» (Ukraïna XXI stolittja) [About the State National Program "Education" (21st century Ukraine)]: *Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïny.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Pro pozashkiljnu osvitu: Zakon Ukraïny vid 22.06.2020. [On extracurricular education: Law of Ukraine dated 06.22.2020.]: # 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> [in Ukrainian].

Pro spryjannja socialjnomu stanovlennju ta rozvytku molodi v Ukraïni [About promoting the social formation and development of youth in Ukraine]: *Proekt koncepciji rozvytku osvity Ukraïny na period 2015–2025 rokiv.* URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/prviddil/1312/1390288033/1414672797/> [in Ukrainian].

Ruda, Gh. S. (2018). *Rozvytok muzychnykh zdibnostej uchniv pochatkovoji shkoly v procesi ighrovoji dijajlnosti* [Development of musical abilities of primary school students in the process of game activities]. (PhD Dissertation). Kyjiv, Ukrajinia: Nac. ped. un-t im. M. P. Draghomanova. [in Ukrainian].

Strikhar, O. I. (2016). *Teoretyko-metodychni zasady pidghotovky vchytelja do formuvannja tvorchykh zdibnostej shkoljariv v umovakh integraciji muzychnogho navchannja* [Theoretical and methodological principles of teacher training for the formation of creative abilities of schoolchildren in the conditions of integration of music education]. (Doctoral dissertation). Kyjiv, Ukrajinia: Nac. ped. un-t im. M.P. Draghomanova. [in Ukrainian].

Tolochko, L. M. & Tolochko, R. M. (2019). *Muzychno-rytmichna dijajlnistj jak zasib ozdorovlennja na urokakh muzychnogho mystectva v pochatkovij shkoli* [Musical and rhythmic activity as a means of improvement in music lessons in elementary school]. *Zaghaljna pedagoghika ta istorija pedagoghiky. Innovacijna pedagoghika*. 10. T.3. S. 22–25. [in Ukrainian].

Leonhard, Ch. (2020). *Foundations and Principles of Music Educations* NewYork : McGraw-Hill, 432 p.

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено теоретичне узагальнення та наукове розв'язання проблеми використання музично-ритмічних вправ при формуванні художнього задуму учнів початкової школи. Головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, здатної навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства.

Актуальність дослідження визначається тим, що незважаючи на значну кількість теоретичних і емпіричних досліджень, які було проведено в галузі музичної освіти, проблема формування художнього задуму учнів початкової школи в процесі виконання музично-ритмічних вправ є не достатньо розробленою. Структуру художнього задуму учнів початкової школи в процесі виконання музично-ритмічних вправ складають: ладове чуття (здатність емоційно розрізняти ладові функції звуків мелодії, відчувати емоційну її виразність); звуковисотний слух (чутливість до точності, «чистоти» інтонації), музично-ритмічне чуття (здатність до активного, зокрема рухового, переживання музики).

Проведено діагностичне дослідження стану формування художнього задуму учнів початкової школи в процесі виконання музично-ритмічних вправ. Визначено критерії та показники, а саме: ступінь розвиненості ладового чуття, ступінь розвиненості звуковисотного слуху, ступінь розвиненості музично-ритмічного чуття. Розроблено модель формування художнього задуму здобувачів початкової освіти, яка побудована у вигляді педагогічних умов: мету, завдання, принципи художньо-естетичного виховання учнів початкової школи, педагогічні умови, сукупність прийомів та методів, критерії оцінки та його рівні.

Ключові слова: *художній задум, учні початкової школи, музично-ритмічні вправи, педагогічні умови.*